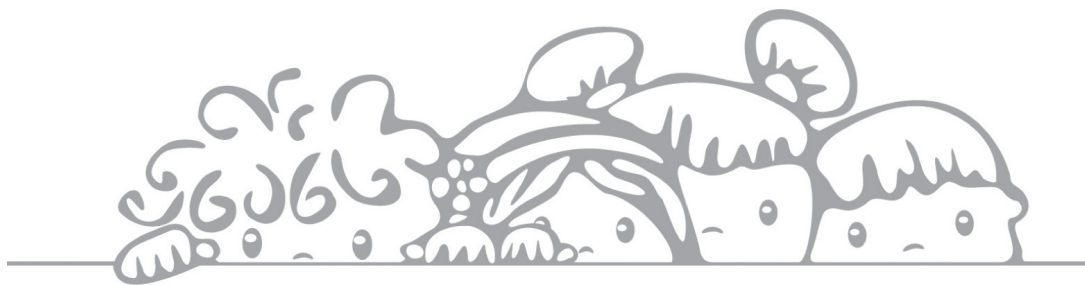

Fedaia

Federació d'entitats
d'atenció a la infància
i l'adolescència

Els Serveis d'Intervenció Socioeducativa no residencial per a infàncies i adolescències a Catalunya 2024

Desembre 2024

Col·lecció Articles de Reflexió

fedaiA.org

Direcció:

Sònia Martínez Marfil

Redacció:

Gerard Gracià Capellades, M. Carmelita Lapadula

Entitats participants en l'elaboració de l'article de reflexió:

- ACTUA, SCCL
- Associació Benestar i Desenvolupament (ABD)
- Associació Juvenil Esquitx
- Associació Prosec Promotora Social
- Casal dels Infants
- Creu Roja Catalunya
- DRECERA
- Eina Cooperativa
- FASI. Fundació Acció Social Infància
- Fundació Adsis
- Fundació Ateneu Sant Roc
- Fundació Barça
- Fundació Champagnat
- Fundació CHM Salut Mental
- Fundació de l'Esperança
- Fundació Educativa Terrassa
- Fundació Idea
- Fundació Nou Cims
- Fundació Pere Tarrés
- Fundació Privada Centre Educatiu CEL
- Fundació Privada La Salut Alta
- Fundació Privada Marianao
- Fundesplai
- Grup d'Esplai Blanquerna
- Institució Escola Balmes
- ISOM, SCCL
- Salesians Sant Jordi
- Suara Serveis, SCCL

Reconeixement – No comercial – Sense obra derivada (by-nc-nd): permet utilitzar l'obra original sempre que se'n reconegui l'autoria, s'hi indiqui la llicència i l'ús de l'obra no tingui una finalitat comercial. La creació d'obres derivades no està permesa a priori i, per tant, cal l'autorització corresponent.

Com citar aquest document:

Els Serveis d'Intervenció Socioeducativa no residencial per a infàncies i adolescències a Catalunya 2024.
FEDAIA

D.L. B. 1607-2025

FEDAIA, Federació d'entitats d'atenció i d'educació a la infància i l'adolescència.

Carrer Girona 34, interior. 08010 Barcelona.

www.fedaia.org

Diagramació, maquetació i impressió: [GO Disseny](#)

1. Preàmbul

Els serveis d'intervenció socioeducativa contribueix al benestar integral de les infàncies, adolescències i les seves famílies, promovent el bon tracte, atenent les situacions de risc, prevenint les conjuntures de desprotecció i acompanyant els processos de protecció (Fuentes-Peláez et al., 2023).

Aquest document pretén donar compte del treball que porten a terme els serveis de Model SIS implementats a les entitats catalanes indicant les competències dels Centres Oberts, Espais Familiars 0-3, Serveis d'Orientació i Acompanyament Familiar, Serveis per Joves i de les professionals que hi treballen, considerar el finançament actual del model i estudiar la seva contribució dintre del marc de la Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència.

L'objectiu de la FEDAIA és reivindicar les intervencions que es porten a terme als serveis d'intervenció socioeducativa i argumentar la necessitat de continuar desenvolupant-los i ampliant la seva cobertura per tal de reduir les situacions de risc i institucionalització, treballant en un marc comunitari basat en el model de societat inclusiva.

2. Argumentari

2.1. La intervenció socioeducativa a Catalunya

Segons la taxa AROPE (2023), que avalua la situació de vulnerabilitat social dels ciutadans dels països membres de la Unió Europea, a Catalunya el 33,1% de la població menor de 16 anys a Catalunya es troba en risc de pobresa o exclusió social. Aquest percentatge es tradueix en un total de 398.593 infàncies i adolescències en situació de risc a Catalunya (del total d'1.204.209) (Idescat Generalitat de Catalunya, 2023).

La relació entre el nivell de pobresa i el risc d'exclusió social és intrínseca i mútuament reforçant. La pobresa limita l'accés a recursos bàsics com habitatge, educació i atenció mèdica, cosa que restringeix les oportunitats laborals i redueix la participació en la vida comunitària. Aquesta manca de recursos i oportunitats no només perpetua la pobresa, sinó que també margina els individus afectats, dificultant així la seva integració en societat. Alhora, l'exclusió social intensifica la pobresa en crear barreres addicionals per a l'accés a llocs de treball ben remunerats, serveis essencials i xarxes de suport, formant un cicle molt difícil de trencar o revertir. D'aquesta manera, creiem francament impossible el fet de redactar una estratègia de lluita contra la pobresa sense contemplar el model SIS dintre la mateixa.

Les situacions de risc són definides a la llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infàn-

cia i l'adolescència com “aquelles situacions en les quals el desenvolupament i el benestar de l'infant o adolescent es veuen limitats o perjudicats per qualsevol circumstància personal, social o familiar, sempre que per a la protecció efectiva no calgui la separació del nucli familiar” (art. 102). En la mateixa llei s'especifica que una de les mesures a aplicar davant el risc és “l'atenció en centre obert i altres serveis socioeducatius” (art. 104) (Gorina, 2010).

Actualment, el Model SIS que es finança per part de la Generalitat de Catalunya contempla únicament el nivell de risc greu. Així i tot, les entitats i associacions també intervenen en situacions de risc lleu i moderat, donant resposta a la línia 1 del Pla de millora “Afavorir la inclusió social dels infants, adolescents i les seves famílies potenciant la prevenció de les situacions de risc” i els seus objectius específics (Generalitat de Catalunya, 2023):

- **Reduir les situacions de risc i de desprotecció dels infants i adolescents a Catalunya.**
- **Garantir la igualtat d'oportunitats als infants i adolescents en situació de risc o tutelats.**
- **Afavorir la inclusió social dels joves en situació de vulnerabilitat.**

Actualment, de les 398.593 infàncies i adolescències entre 0 i 16 anys en situació de risc de pobresa o exclusió social a Catalunya, la Generalitat de Catalunya n'està atenent 18.434. Aquesta xifra és el total d'infàncies i adolescències amb un expedient obert en el Sistema d'informació de Catalunya i es desglossa de la següent manera: un 3,7% d'expedients són informatius, un 36,4% són de risc greu amb intervenció oberta als EAIA i un 59,8% són expedients d'infàncies i adolescències desamparades en situació d'estudi, tutela o guarda. D'aquesta manera, la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència està finançant 18.434 places, mentre que la resta són finançades per les administracions locals i les entitats privades. Aquest fet impossibilita garantir una atenció continuada i professionalitzada per prevenir les situacions de risc i desamparament (DGAIA Generalitat de Catalunya, 2023).

No és factible la consecució dels precedents objectius específics del “Pla de millora del sistema d'atenció a la infància i l'adolescència de Catalunya” (Generalitat de Catalunya, 2023) intervenint únicament en casos de risc greu. S'ha d'intervenir en tots els nivells de risc, que de fet, ja s'està fent gràcies a totes aquelles entitats, fundacions i associacions que cerquen maneres alternatives per finançar aquesta prestació. Tanmateix, exigim que aquests recursos siguin finançats en la seva totalitat per l'Administració Pública.

2.2. Promoció del bon tracte i prevenció del risc en els serveis

La promoció del bon tracte i la prevenció del risc són essencials per evitar l'agreujament de les situacions de risc. Els nivells de risc són considerats per a l'elaboració dels plans de treball, la coordinació amb els serveis bàsics i especialitzats i la periodicitat de les intervencions però, la separació de les famílies per aquests nivells no fa més que contribuir a la guetització i l'estigmatització de les famílies, infants i adolescents. Considerem clau l'accés no condicionat per serveis socials als recursos de Model SIS.

Si totes les derivacions són de serveis socials hi ha el perill de la institucionalització del servei i de no vinculació amb la comunitat. S'identifica que podria existir certa amenaça d'estigmatitzar als usuaris d'aquest servei, tal com resta plantejat el perfil de persones destinatàries en el model, especialment en aquelles poblacions més petites. Aquest, és un dels motius pels quals es considera oportú obrir el servei a altres perfils d'infants, per tal que sigui més comunitari. S'ha d'evitar que el servei d'atenció diürna es converteixi en un

trampolí cap a l'EAlA (Alonso Varea et al., 2018).

De manera específica, definim el tipus d'intervenció segons el nivell de risc, dintre del mateix servei:

- **Lleu:** Nivell d'intervenció preventiva. Intervenció més grupal però també individual.
- **Moderat:** Nivell d'intervenció de capacitació i suport. Més intensitat del treball individual que amb el risc lleu.
- **Greu:** Nivell d'intervenció rehabilitadora i reeducativa centrada en un treball especialment individual, a més del treball grupal.

Considerem clau per a la planificació de les nostres professionals i la promoció del benestar de les mateixes famílies, el fet de treballar de manera conjunta i comunitària amb tots els nivells de risc. Segons l'Informe de l'Adjunta a la Síndica de Greuges, cal millorar la cobertura dels serveis d'intervenció socioeducativa (SIS) per garantir l'atenció de tots els infants i adolescents que es troben en situació de vulnerabilitat social i les seves famílies, i que no són atesos per altres serveis i recursos socioeducatius més normalitzats (Síndic de Greuges de Catalunya, 2024).

La potencialitat dels serveis socioeducatius és la integralitat en la intervenció per la suma de tots els serveis que contempla. Col·laboren en la construcció d'un model de societat inclusiva on l'ecosistema territorial té un paper important i la seva vinculació amb serveis no especialitzats facilita la presència i participació comunitària de tots els agents implicats. La intervenció especialitzada i integradora del Model SIS contempla el coneixement del teixit de serveis i recursos del territori per treballar-hi de manera estructurada, articulada, coordinada i continuada en el temps, evitant d'aquesta manera la necessitat d'institucionalització de les infàncies i adolescències.

2.3. Rellevància dels serveis de Model SIS i les seves professionals

Els Centres Oberts s'enfoquen a prevenir l'aparició de problemes socials i educatius mitjançant l'oferta d'activitats que promouen el desenvolupament integral de nens, nenes i adolescents. Proporcionen un entorn segur i estructurat reduint el risc que aquests joves caiguin en situacions de vulnerabilitat i exclusió social. Al mateix temps, ofereixen suport educatiu extraescolar, cosa que és essencial per a aquelles persones que no compten amb els recursos necessaris a casa per tenir èxit acadèmic. Això pot incloure tutories, ajut amb tasques i accés a materials educatius, contribuint a la igualtat d'oportunitats.

Els centres dels múltiples serveis que engloba el Model SIS són espais inclusius que promouen la integració de les infàncies i adolescències de diferents contextos socials i culturals. Això ajuda a crear una xarxa de suport comunitari i reduir la marginalització i l'aïllament social. Identifiquen i aborden de manera primerenca problemes que podrien escalar si no es tracten a temps, com ara dificultats escolars, problemes emocionals o comportaments de risc. Això es fa a través de l'observació contínua i el treball proper amb les famílies i les escoles. Ofereixen suport i recursos a les famílies, ajudant-les a crear un ambient domèstic més estable i positiu. Poden proporcionar orientació, assessorament i referències a altres serveis socials quan calgui. Aquests centres són l'espai idoni per la detecció i la possible derivació de casos amb dificultats.

El Model SIS especifica uns paràmetres d'intervenció que s'han de respectar perquè són els que determinen els estàndards de qualitat en la intervenció. La formació i el coneixement dels i de les professionals en l'àmbit de la intervenció socioeducativa amb la infància, l'adolescència i les famílies en situació de risc és un pilar per garantir la qualitat del servei.

La figura específica del titulat en educació social té la capacitat d'aportar els coneixements científics necessaris per a la comprensió, interpretació i anàlisi individualitzada en els diferents espais i temps. Aquesta és una professió amb caràcter pedagògic, generadora de contextos educatius i accions mediadores i formatives (Galán i Castillo, 2008).

La formació dels professionals d'educació social i d'integració social els habilita per desenvolupar estratègies d'intervenció individualitzades, que tenen en compte factors multidimensionals (psicològics, socials, educatius) per promoure el benestar i la inclusió social. D'aquesta manera, les professionals treballadores dels serveis de Model SIS són les persones que posseeixen les competències necessàries per tractar els casos en qüestió, per contraposició a les persones empleades d'altres institucions com els esplais. Aquests es caracteritzen per tenir menys recursos, menys expertesa i major precarietat laboral.

3. Conclusions

Els serveis d'intervenció socioeducativa són essencials per al benestar integral de les infàncies, adolescències i les seves famílies a Catalunya. La seva tasca no només promou el bon tracte i atén situacions de risc, sinó que també preveu circumstàncies de desprotecció i acompanya processos de suport integral, tal com s'emmarca en les recomanacions de la FEDAIA i les directrius legals.

Un dels principals reptes serà legitimar el model SIS i dotar-lo de seguretat jurídica. La pràctica d'aquest model és sovint exclusiva per a infants en situació de risc greu, caldria un servei de major caire preventiu on puguem treballar amb nivells de risc mitjà i lleu. Fa falta un reconeixement del preu real del servei, la introducció d'un mecanisme d'actualització d'aquests sobre la base de l'augment del preu de la vida i incloure elements de flexibilitat que permetin complementar el mòdul bàsic en funció de quines són les necessitats de la població catalana avui dia.

Referències consultades

Alonso Varea, J. M., Martínez, C., Trujillo, M. Et al. (2018). *Serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies. Reflexions i propostes sobre el nou model de serveis*. FEDAIA.

<https://fedaia.org/arxiu/reflexions-i-propostes-sobre-el-nou-model-sis/?wpdmdl=2100&refresh=66f65c-392f6c91727421497>

Fuentes-Peláez, N., Crous Parcerisas, G., Rabassa, J., Mateos Inchaurrendó, A., & Estal Florit, E. D. (2023). *Guia d'estàndards del Servei d'Intervenció amb Famílies amb Infància i Adolescència en Situació de Risc (SIFIA-SR). Avançant en la sistematització de l'acció socioeducativa*. FEDAIA.

<https://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/201360>

Galán Carretero, D., & Castillo Carbonell, M. (2008). *El papel de los educadores sociales en los centros de secundaria: una propuesta para el debate. Educación social: Revista de intervención socioeducativa*.

<https://core.ac.uk/download/pdf/39108054.pdf>

Generalitat de Catalunya. (2024). *DGAIA. Població infantil i adolescent amb expedient obert en el sistema de protecció. Informe estadístic mensual de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència*.

https://dretssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematicos/07infanciaiadolescencia/dades_sistema_proteccio/2024/2024_03_informe_DGAIA.pdf

Generalitat de Catalunya. (2023). *Idescat. Enquesta de condicions de vida. Catalunya. Taxa i població en risc de pobresa o exclusió social per sexe i edat (taxa AROPE – Objectiu U" 2030)*.

<https://www.idescat.cat/pub/?id=ecv&n=14916>

Generalitat de Catalunya. (2023). *Pla de millora del sistema d'atenció a la infància i l'adolescència de Catalunya. Departament de Drets Socials. Secretaria d'Infància, Adolescència i Joventut*.

<https://govern.cat/govern/docs/2023/02/02/19/58/9912159e-b98a-47ca-aa11-2cf3af094417.pdf>

Gorina, M. G. (2010). *Nota a la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. InDret*.

<https://indret.com/nota-a-la-llei-142010-de-27-de-maig-dels-drets-i-les-oportunitats-en-la-infancia-i-ladolescencia/>

Síndic de Greuges de Catalunya. (2024). *Informes sobre els drets de l'infant. Febrer 2024*.

https://www.sindic.cat/site/unitFiles/9900/Informe%20Anual%20Infancia%202023_010224.pdf

Carrer Girona 34, interior. 08010 Barcelona

+34 674 594 278

www.fedaia.org · fedaia@fedaia.org